

ЗАКОН

О ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет Закона

Члан 1.

Овим законом уређује се образовање одраслих као део јединственог система образовања у Републици Србији, и то: циљеви и принципи образовања одраслих, организација и остваривање активности образовања одраслих, планови и програми образовања одраслих, планирање, финансирање образовања одраслих, као и друга питања од значаја за образовање одраслих.

Термини изражени у овом закону у граматичком мушком роду подразумевају природни мушки и женски род лица на која се односе.

Одрасли

Члан 2.

Одрасли, у смислу овог закона, јесте лице које је обухваћено активностима образовања одраслих.

Образовање одраслих

Члан 3.

Образовање одраслих остварује се као формално образовање, неформално образовање и информално учење.

Формално образовање одраслих обухвата основно и средње образовање.

Формално образовање одраслих спроводи се по плановима и програмима основног и средњег образовања прилагођеним потребама и могућностима одраслих, у складу са законом.

Неформално образовање одраслих је организован процес учења и оспособљавања по посебним плановима и програмима, усмереним ка усавршавању, специјализацији и допуњавању знања, вештина, способности и ставова.

Информално учење одраслих означава активности у којима одрасли из свакодневног искуства и различитих других утицаја и извора из своје околине стиче знања и вештине и прихвата вредносне ставове.

Активности у образовању одраслих у смислу овог закона, јесу:

1) образовање одраслих које омогућава стицање основног, односно средњег образовања, стицање компетенција и квалификација за обављање, усавршавање или промену занимања, посла, радне функције или радне операције (формалним или неформалним образовањем);

2) образовање одраслих којим се унапређују знања, вештине и способности, ради личног и професионалног развоја и друштвено одговорног

понашања, унапређивања квалитета живота, општег образовања и културе (неформалним образовањим и информалним учењем);

3) признавање претходног учења које се остварује проценом знања, вештина и способности стечених образовањем, животним или радним искуством и које омогућава даље учење и повећање конкурентности на тржишту рада;

4) каријерно вођење и саветовање пружањем стручне подршке одраслима за лични и професионални развој и запошљавање.

Циљеви образовања одраслих

Члан 4.

Образовањем одраслих обезбеђује се:

1) побољшање образовне и квалификационе структуре и унапређивање могућности запошљавања становништва;

2) стварање основе за одрживи друштвено-економски развој на локалном, регионалном и националном нивоу;

3) повећање професионалне мобилности и флексибилности радно активног становништва;

4) смањење сиромаштва, остваривање једнакости, социјалне укључености и међугенерациске солидарности;

5) унапређивање квалитета живота – личног, породичног, природног и социјалног окружења;

6) развој демократије, интеркултуралности и толеранције;

7) интеграција у европски друштвени и економски простор уважавањем европских оквира образовања.

Принципи образовања одраслих

Члан 5.

Образовање одраслих заснива се на следећим принципима:

1) целоживотности – уважавања потреба и могућности одраслих за учење и развој током целог живота у свим областима живота;

2) особености – стицања образовања, у складу са искуствима, потребама, интересовањима, друштвеним и животним улогама и развојним карактеристикама одраслих;

3) релевантности – заснованости образовања и учења на захтевима и потребама окружења и појединца;

4) доступности – једнаких услова стицања општег и стручног образовања и укључивања у све нивое, врсте и облике образовања и учења;

5) целовитости – једнаких права и могућности стицања образовања за развој личности, социјалних капацитета и улога, запошљивости, професионалног развоја и напредовања;

6) разноврсности понуде – слободе и аутономије при избору начина, садржаја, облика, средстава и метода образовања одраслих;

7) једнаких могућности – укључивања и стицања образовања без обзира на године живота, пол, тешкоће и сметње у развоју, инвалидитет, расну, националну, социјалну, културну, етничку и верску припадност, језик, сексуалну оријентацију, место боравка, материјално или здравствено стање и друге основе;

8) сарадње у области образовања одраслих – органа државне управе надлежних за послове образовања, економски развој, запошљавање, рад, социјалну политику, здравство, омладинску политику и друге области, установа и других организација надлежних за развој, обезбеђивање и унапређивање квалитета образовања и запошљавања, научноистраживачких организација, органа аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, као других и социјалних партнера – привредних комора, репрезентативних удружења и јединица локалне самоуправе и струковних удружења послодаваца, репрезентативних синдиката, удружења и појединаца;

9) професионалности и етичности – стручне и моралне одговорности извођача програма образовања одраслих;

10) равноправног вредновања и друштвеног препознавања исхода образовања – без обзира на облик, врсту и начин учења и стицања образовања;

11) гаранције квалитета – развоја механизма за обезбеђивање стандарда у различитим активностима образовања одраслих;

12) поштовања личности и достојанства сваког учесника у образовању одраслих.

Употреба језика

Члан 6.

Образовање одраслих остварује се на српском језику.

За припаднике националне мањине образовање одраслих остварује се на матерњем језику, а може и двојезично или на српском језику, ако се за то определи приликом уписа у програм најмање 50% полазника или кандидата.

Припадник националне мањине, приликом укључивања у поступак признавања претходног учења, бира да ли ће се поступак спровести на матерњем или српском језику.

Део програма образовања одраслих или програм у целини може да се остварује и на страном језику, у складу са законом којим се уређују основе система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон).

II. ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ И УНАПРЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

Учесници у обезбеђивању и унапређивању квалитета образовања одраслих

Члан 7.

У обезбеђивању, праћењу и унапређивању квалитета образовања одраслих учествују: Национални просветни савет, Савет за стручно образовање и образовање одраслих, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Завод за унапређивање образовања и васпитања, Национална служба за запошљавање, министарства надлежна за образовање,

запошљавање и друга министарства, односно други органи и организације, у складу са законом.

У обезбеђивању, праћењу и унапређивању квалитета образовања одраслих ако се оно остварује на језику националне мањине, учествује одговарајући национални савет националне мањине на чијем језику се остварује образовање одраслих.

Национални просветни савет

Члан 8.

Национални просветни савет утврђује опште и посебне стандарде постигнућа одраслих у основном и средњем образовању.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих

Члан 9.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих предлаже министру стандарде квалификација за ниво средњег стручног образовања, стручног усавршавања и других облика стручног образовања одраслих, као и стандарде знања, вештина и вредносних ставова (у даљем тексту: стручне компетенције) и обавља друге Законом утврђене послове.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих, као своје сталне комисије, образује секторска већа, заснована на принципима социјалног партнерства.

Чланови секторских већа су стручњаци из реда истакнутих представника привредне коморе, занатлија, удружења послодаваца, стручњака из области стручног образовања и образовања одраслих, привреде, запошљавања, рада, социјалне и омладинске политике, наставника из заједница стручних школа и репрезентативних синдиката основаних за територију Републике Србије за делатност образовања.

Секторска већа:

- 1) анализирају постојеће и одређују потребне квалификације у одређеној области рада (у даљем тексту: сектор);
- 2) идентификују квалификације које треба осавременити;
- 3) идентификују квалификације које више не одговарају потребама сектора;
- 4) утврђују предлог стандарда квалификација у оквиру сектора;
- 5) дају мишљења о очекиваним исходима знања и вештина унутар сектора;
- 6) промовишу дијалог и непосредну сарадњу између света рада и образовања;
- 7) промовишу могућности за образовање, обуку и запошљавање унутар сектора;
- 8) идентификују могућности за обучавање одраслих унутар сектора,
- 9) разматрају импликације националног оквира квалификација на квалификације унутар сектора.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

Члан 10.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања обавља стручне послове које се односе на припрему општих стандарда постигнућа образовања одраслих и вредновање огледа у образовању одраслих.

Завод за унапређивање образовања и васпитања

Члан 11.

Завод за унапређивање образовања и васпитања (у даљем тексту: Завод), у сарадњи са Националном службом за запошљавање, обавља и следеће послове:

- 1) припрема стандарде из члана 9. став 1. овог закона;
- 2) утврђује листу квалификација по нивоима и врстама које могу да се стичу признавањем;
- 3) води евиденцију правних лица и предузетника која нису организатори образовања одраслих, а код којих се обавља практичан рад;
- 4) обавља признавање претходног учења.

Послове из тач. 2. до 4. овог члана Завод обавља као поверене послове.

Ради стручне помоћи у обављању послова из става 1. овог члана, Завод може да образује посебне комисије и тимове из реда стручњака у области образовања и запошљавања или да ангажује научноистраживачке установе уз сагласност министарства надлежног за послове образовања (у даљем тексту: Министарство).

Локални савети

Члан 12.

Ради ефикаснијег праћења и остваривања образовања одраслих, јединице локалне самоуправе могу основати локалне савете, за чији рад обезбеђују и финансијска средства.

Локални савет чине представници јединице локалне самоуправе, Националне службе за запошљавање, послодаваца, синдиката и удружења.

Задатак локалног савета је да:

- 1) анализира и прати стање у подручју развоја људских ресурса, запошљавања и обуке одраслих на свом подручју;
- 2) идентификује потребе тржишта рада и приоритете у образовању одраслих на свом подручју у сарадњи са школском управом;
- 3) доставља предлоге за развој програма за образовање одраслих надлежном органу јединице локалне самоуправе;
- 4) предлаже јединици локалне самоуправе планове и програме образовања одраслих које ће финансирати.

III. ОРГАНИЗАЦИЈА И ОСТВАРИВАЊЕ АКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

Организатори активности образовања одраслих

Члан 13.

Организатори активности образовања одраслих (у даљем тексту: организатори активности) у смислу овог закона су:

- 1) основна и средња школа,
- 2) друга установа, јавна агенција, јавно предузеће, Национална служба за запошљавање, агенција за запошљавање, привредно друштво, предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, предузетник и занатлија, синдикална организација, удружење, стручно друштво, организације за образовање одраслих (народни, раднички, отворени универзитет, универзитет за треће доба и др.), центри и организације за стручно усавршавање, за учење страних језика, информационо-комуникационе технологије, за обуку и развој људских ресурса, за обуку возача, привредна комора, центар за каријерно вођење и саветовање, удружење послодаваца, културно-образовни центар, дом културе, као и други субјекти регистровани за образовну делатност у складу са прописима којима се уређује класификација делатности (у даљем тексту: друга организација).

Основна и средња школа може обављати било коју активност образовања одраслих из члана 3. став 6. тачка 1) овог закона и активност из тач. 2) и 4) тог члана ако испуњава прописане услове за ту активност и има решење о верификацији које издаје Министарство у складу са Законом.

Друга организација може обављати активност неформалног образовања одраслих из члана 3. став 6. тачка 1) овог закона и активност из тач. 2) и 4) тог члана, ако је регистрована за образовне делатности и задовољава утврђене стандарде.

Јавно признати организатор активности

Члан 14.

Основна и средња школа јесу јавно признати организатори активности.

Друга организација може стећи статус јавно признатог организатора активности, за активности образовања одраслих које у складу са овим законом може да обавља, на основу одобрења Министарства.

Изузетно од става 2. овог члана, статус јавно признатог организатора активности имају државни органи и установе које у складу са посебним законом обављају стручно усавршавање и друге активности образовања одраслих.

Одобрење из става 2. овог члана издаје се другој организацији која испуњава прописане услове за организовање активности образовања одраслих у погледу програма, кадра, простора, опреме и наставних средстава.

Ближе услове које мора да испуњава јавно признати организатор активности прописује министар.

Поступак одобравања

Члан 15.

Поступак за издавање одобрења ради стицања статуса јавно признатог организатора активности покреће се захтевом који се подноси Министарству.

Захтев садржи: назив, делатност, седиште организатора активности, као и предлог програма активности образовања одраслих.

Предлог програма активности образовања одраслих садржи план и програм образовања и начин остваривања програма, услове предвиђене за извођење активности образовања одраслих који се односе на простор у коме ће се та активност изводити, потребну опрему и средства, потребан број и врсту стручних лица који ће бити ангажовани за извођење активности образовања одраслих и њихове стручне квалификације и компетенције.

Уз захтев се прилажу докази о испуњености услова и доказ о уплати административне таксе.

Испуњеност услова за издавање одобрења утврђује просветни инспектор Министарства.

О захтеву за издавање одобрења, на основу налаза инспектора, одлучује министар најкасније у року од три месеца од дана подношења захтева.

Решење о захтеву за издавање одобрења ради стицања статуса јавно признатог организатора активности коначно је у управном поступку.

Одобрење се даје на пет година.

Друга организација подноси захтев за измену одобрења и када врши статусну промену, мења седиште, односно објекат или уводи нову активност образовања одраслих.

Одузимање одобрења

Члан 16.

Одобрење се одузима ако друга организација као организатор активности престане да испуњава услове за издавање одобрења или ако активности образовања одраслих обавља у супротности са овим законом.

Ако друга организација у току извођења активности учини прекршај или кривично дело у вези са извођењем активности образовања одраслих, одобрење се одузима трајно.

Решење о одузимању одобрења другој организацији као организатору активности доноси министар.

Решење из ст. 1. и 2. овог члана коначно је.

Одобрење одузето из разлога наведених у ставу 1. овог члана може се поново издати у поступку одобравања ради стицања статуса јавно признатог организатора активности.

Остваривање образовања одраслих

Члан 17.

Образовање одраслих остварује се путем предавања, обука, курсева, семинара, радионица, трибина, саветовања и других облика учења и образовања.

Програм се може изводити: редовном наставом, консултативно-инструктивном наставом, дописно-консултативном наставом, практичним радом, наставом на даљину и на други примерен начин.

Образовање одраслих остварују:

- 1) извођачи програма образовања одраслих (наставник, предавач, тренер, водитељ, инструктор и др.);
- 2) стручни сарадници;
- 3) сарадници;
- 4) педагошки и андрагошки асистент.

Спровођење програма образовања одраслих

Члан 18.

Спровођење програма образовања одраслих, редослед наставе појединих предмета, модула или предметних области, начин и облици проверавања знања, напредовање и друго прилагођава се специфичностима, потребама и могућностима полазника и кандидата.

Време организовања активности образовања одраслих у току године и образовни рад у току дана и радне недеље распоређују се на начин предвиђен актом организатора активности.

Објављивање и представљање програма

Члан 19.

Програм формалног образовања одраслих објављује се у „Просветном гласнику”, у складу са Законом.

Организатор активности представља програме које изводи, као и своју организацију рада и приликом уписа са њима упознати полазнике и кандидате.

Организатор активности мора, најмање два пута годишње, објавити рокове за испите из образовних програма које изводи.

Оцењивање и испити

Члан 20.

Оцењивање за стицање основног и средњег образовања врши се у складу са прописима који уређују те области образовања, ако овим законом није другачије уређено.

Полазник формалног програма образовања одраслих полаже испит на завршетку уписаног програма у складу са Законом.

Признавање претходног учења

Члан 21.

Одрасли може да стекне квалификацију или њен део, кључне или стручне компетенције, у складу са утврђеним стандардом, у поступку за признавање претходног учења.

На захтев одраслог, односно послодавца или Националне службе за запошљавање, уз сагласност одраслог, у поступку за признавање претходног

учења процењују се знања, вештине, способности и ставови стечени образовањем, животним или радним искуством, у складу са стандардом квалификације и прописима донетим на основу овог закона.

Поступак за признавање претходног учења

Члан 22.

Захтев за признавање претходног учења подноси се Заводу и може да се односи на признавање претходног учења које одговара стандарду кључних компетенција или стандарду стручних компетенција, односно стандарду квалификација.

Поступак за признавање претходног учења и припрему инструмената за признавање претходног учења организује и спроводи Завод.

Кандидат може уложити приговор на спровођење поступка за признавање претходног учења Министарству у року од осам дана од дана добијања резултата спровођења поступка признавања претходног учења.

Стандарде и начин спровођења поступка за признавање претходног учења прописује министар.

Сарадња организатора активности

Члан 23.

Организатор активности може изводити појединачни одобрени програм самостално, у сарадњи са другим организаторима активности или са правним лицима и предузетницима код којих се обавља практичан рад.

Ако се практичан рад изводи код правног лица или предузетника које није и организатор активности, међусобна права и обавезе организатора активности и правног лица или предузетника уређују се уговором, а међусобна права полазника образовања и правног лица или предузетника, код кога се обавља пратктичан рад – уговором о практичном раду.

Модел центар

Члан 24.

Организатор активности може стећи статус модел центра ако:

1) је као огледни центар учествовао у научноистраживачком пројекту којим су уведене иновације у остваривању праксе образовања одраслих или је развијен нови модел плана и програма образовања одраслих;

2) испуњава услове у погледу кадрова и простора.

Високошколска установа или научноистраживачка организација, која је руководилац пројекта, даје предлог и мишљење о стицању статуса модел центра за уведену иновацију, односно модел на период од највише пет година.

Решење о утврђивању статуса модел центра доноси министар.

Ближе услове за стицање статуса модел центра, начин рада и финансирања модел центра прописује министар.

IV. ЕВИДЕНЦИЈЕ И ЈАВНЕ ИСПРАВЕ

Евиденције

Члан 25.

У образовању одраслих воде се евиденције о:

- 1) полазницима и кандидатима,
- 2) успеху полазника и кандидата,
- 3) испитима,
- 4) остваривању програма,
- 5) лицима радно ангажованим у образовању одраслих.

Евиденције које се односе на формално основно и средње образовање одраслих воде се у складу са прописима којима се уређује тај ниво образовања.

Евиденција о полазнику и кандидату

Члан 26.

Евиденцију о полазнику и кандидату чине подаци о њиховом идентитету (лични подаци), образовном, социјалном и здравственом статусу, као и подаци о препорученој и пруженој додатној образовној, здравственој и социјалној подршци.

Лични подаци о полазнику и кандидату су: име и презиме, јединствени матични број грађана, пол, датум рођења, место, општина и држава рођења, адреса, место, општина и држава становања, контакт телефон, матични број, национална припадност, држављанство, подаци о здравственом стању који могу бити од утицаја на остваривање образовања одраслих.

Подаци о образовном статусу полазника и кандидата су: подаци о стицању својства полазника и кандидата, подаци о признавању претходног учења, називу и броју часова обуке, језику на коме се остварује образовање одраслих, подаци о стицању компетенција и квалификација, подаци о исписивању, искључењу из активности и напуштању образовне активности и подаци о испуњавању обавеза.

Подаци о социјалном статусу полазника и кандидата су подаци о условима становања (становане у стану, кући, породичној кући, подстанарству, дому и другим облицима становања) и породици (број чланова, образовни ниво и запослење чланова породичног домаћинства и примања социјалне помоћи).

Податак о здравственом статусу полазника и кандидата је податак о томе да ли је ученик обухваћен примарном здравственом заштитом.

Подаци о препорученој и пруженој додатној образовној, здравственој и социјалној подршци су подаци које доставља интерресорна комисија која врши процену потреба и подаци о њиховој остварености.

Евиденција о успеху полазника и кандидата

Члан 27.

Евиденцију о успеху полазника и кандидата чине подаци којима се одређује степен остварености стандарда стручних компетенција и квалификација и датим јавним исправама и уверењима.

Евиденција о испитима

Члан 28.

Евиденцију о испитима чине подаци о испиту којим се доказује стицање квалификације или њеног дела, кључне или стручне компетенције у поступку за признавање претходног учења.

Евиденција о остваривању програма

Члан 29.

Евиденцију о остваривању програма чине подаци о остваривању посебног плана и програма образовања одраслих.

Евиденција о лицима радно ангажованим у образовању одраслих

Члан 30.

Евиденцију о лицима радно ангажованим у образовању одраслих чине следећи подаци: име и презиме, јединствени матични број грађана, пол, датум рођења, место, општина и држава рођења, адреса, место, општина и држава становања, контакт телефон, адреса електронске поште, ниво и врста образовања, подаци о стручном усавршавању и стеченим звањима, подаци о држављанству, способности за рад, податак о познавању језика националне мањине, податак о врсти радног односа и радног ангажовања, радном стажу, истовременим ангажовањима у другим установама, подаци о задужењима по посебном плану и програму, а у сврху остваривања програма образовања одраслих, у складу са законом.

Начин прикупљања података у евиденцијама

Члан 31.

Подаци у евиденцијама прикупљају се на основу документације коју достављају пунолетни полазници и кандидати и родитељи и изјаве пунолетних полазника и кандидата и родитеља.

Нарочито осетљиви подаци обрађују се уз пристанак пунолетног полазника и кандидата и родитеља, у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

Вођење евиденција

Члан 32.

Прикупљени подаци чине основ за вођење евиденција.

Јавно признати организатор активности води евиденције електронски, у оквиру јединственог информационог система просвете и на прописаним обрасцима.

Врсту, назив и садржај образаца и начин вођења евиденција прописује министар и одобрава њихово издавање.

Евиденција се води на српском језику ћириличким писмом, а латиничким писмом у складу са законом.

Када се образовно-васпитни рад остварује и на језику националне мањине, евиденција се води и на језику и писму те националне мањине.

Евиденција се може водити и само на језику и писму националне мањине на обрасцу који прописује министар, као део подзаконског акта из става 3. овог члана.

Обрада података

Члан 33.

Податке у евиденцијама прикупља јавно признати организатор активности.

Одговорно лице јавно признатог организатора активности стара се и одговоран је за благовремен и тачан унос података и одржавање ажурности евиденција и безбедност података, без обзира на начин њиховог вођења.

Рокови чувања података у евиденцијама

Члан 34.

Лични подаци из евиденције о полазницима и кандидатима и подаци из евиденције о успеху полазника и кандидата којима се одређује степен остварености стандарда стручних компетенција и квалификација и на датим јавним исправама и уверењима, чувају се трајно, и електронски, на прописаном обрасцу.

Остали подаци из чл. 26. и 27. овог закона чувају се 10 година.

Подаци из евиденције о лицима радно ангажованим у образовању одраслих чувају се 10 година, на прописаним обрасцима, а електронски се чувају трајно.

Јавна исправа

Члан 35.

За остварен стандард стручних компетенција и квалификације у целини, јавно признати организатор активности, односно Завод у поступку признавања претходног учења, издају полазнику, односно кандидату јавну исправу на прописаном обрасцу.

Подаци из јавне исправе уписују се у радну књижицу.

Назив, садржај и изглед обрасца јавне исправе из става 1. овог члана прописује министар.

Уверење

Члан 36.

За остварене активности образовања одраслих из члана 3. став 6. тачка 2) и активности неформалног образовања одраслих из члана 3. став 6. тачка 1) овог закона, полазнику се издаје уверење на прописаном обрасцу.

Подаци из уверења уписују се у радну књижицу.

Назив, садржај и изглед обрасца уверења из става 1. овог члана прописује министар.

Издавање јавне исправе и уверења

Члан 37.

Јавна исправа, односно уверење издаје се на српском језику ћириличким писмом, а латиничким писмом у складу са законом.

Када се образовна активност остварује или поступак признавања претходног учења спроводи на језику националне мањине, јавна исправа, односно уверење издаје се на том језику, у складу са законом.

Веродостојност јавне исправе оверава се печатом, у складу са законом.

Општим актом организатора активности одређује се лице одговорно за употребу и чување печата.

База података и јединствени информациони систем просвете

Члан 38.

Јавно признати организатор активности води базу података.

База података представља скуп свих евиденција прописаних законом које организатор активности води у електронском облику и доставља Министарству.

Јединствени информациони систем просвете обједињује податке из евиденција свих организатора активности који се воде као база података.

Јединствени информациони систем просвете успоставља и њиме управља Министарство, у складу са Законом.

Регистар

Члан 39.

Министарство води регистар активности образовања одраслих и организатора активности којима су дата или одузета одобрења.

Садржај и начин вођења регистра и начин на који се обезбеђује доступност података прописује министар.

V. ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

Планови и програми образовања одраслих

Члан 40.

Образовање одраслих заснива се на плановима и програмима образовања одраслих или деловима одговарајућих програма за ученике којима одрасли стичу, односно допуњују знања, вештине способности и ставове:

- 1) језичке и математичке писмености;
- 2) владања матерњим и страним језицима;
- 3) научне писмености у природним и друштвеним наукама;
- 4) владања информацијско-комуникационом технологијом;
- 5) медијске писмености;
- 6) за рад у струци;

- 7) за предузетништво и руковођење;
- 8) креативног изражавања и учествовања у културним, уметничким и спортским догађањима;
- 9) за одговорно обављање улоге активног грађанина и поштовање људских и грађанских права;
- 10) социјалне вештине, способности за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- 11) за очување и заштиту околине;
- 12) за обезбеђивање безбедних и здравих услова на раду у циљу остваривања физичког, психичког и социјалног благостања запослених;
- 13) друга знања, вештине, способности и ставови.

Програм може имати модуларну структуру.

Програми образовања одраслих прилагођени су добу, претходном образовању, знању, вештинама и способностима одраслих у складу са дефинисаним исходима, а намењени су:

- 1) образовању и оспособљавању одраслих којима је престало право на редовно образовање;
- 2) преквалификацији, доквалификацији или специјалистичком образовању;
- 3) образовању и оспособљавању незапослених за потребе тржишта рада;
- 4) усавршавању ради постизања вишег степена знања у професији и подизања продуктивности рада;
- 5) образовању за прихватање вредности демократије и грађанског друштва;
- 6) образовању за остваривање посебних права припадника националних мањина;
- 7) образовање одраслих лица са сметњама у развоју, са инвалидитетом и посебно надарених лица;
- 8) образовању посебних група (социјално искључених група).

Програми формалног и неформалног образовања

Члан 41.

Програми образовања одраслих су програми формалног и неформалног образовања.

Програми формалног образовања одраслих обухватају:

- 1) програме за стицање основно и средње образовање одраслих;
- 2) програме за стицање првог занимања;
- 3) програме специјалистичког образовања;
- 4) програме усавршавања.

Програми неформалног образовања обухватају:

- 1) програме рада у струци;

- 2) програме предузетништва и руковођења;
- 3) програме из познавања науке и технологије;
- 4) програме обуке за рад на рачунару;
- 5) програме страних језика;
- 6) програме заштите околине и екологије;
- 7) програм развоја и очувања безбедних и здравих услова рада;
- 8) програме креативног и уметничког изражавања;
- 9) програме стицања или допуњавања других знања, вештина, способности и ставова;
- 10) програме који настају у складу са захтевима и потребама тржишта рада.

Доношење програма образовања одраслих

Члан 42.

Програми формалног образовања одраслих доносе се у складу са Законом и посебном законом.

Програми неформалног образовања одраслих доносе се у поступку одобравања у складу са законом.

VI. ПОЛАЗНИЦИ И КАНДИДАТИ

Полазници и кандидати

Члан 43.

Статус полазника одрасли стиче уписом у активност образовања одраслих код организатора активности, а статус кандидата – укључивањем у поступак признавања претходног учења.

Одрасли може да стекне квалификацију ако има стечено основно образовање или има јавну исправу о кључним компетенцијама на нивоу основног образовања.

Посебни услови и старосна граница за стицање статуса полазника, односно кандидата утврђују се стандардом квалификације.

Статус полазника, односно кандидата, престаје:

- 1) стицањем компетенције или квалификације;
- 2) исписивањем;
- 3) искључењем из активности образовања одраслих због учињене повреде забрана прописаних Законом;
- 4) напуштањем образовне активности и због неоправданог неиспуњавања обавеза утврђених за одређене активности образовања одраслих.

Уговором између организатора активности и полазника, односно кандидата, утврђују се међусобна права, обавезе и одговорности.

Трошкови образовања

Члан 44.

За стицање основног образовања и првог занимања одрасли не плаћа трошкове.

За остале активности образовања одраслих трошкове сnose полазници програма, послодавци код којих су запослени, Национална служба за запошљавање или друга заинтересована правна и физичка лица.

VII. ЗАПОСЛЕНИ И РАДНО АНГАЖОВАНИ У ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ

Извођачи програма образовања одраслих

Члан 45.

Задатак извођача програма образовања одраслих је да осигурају уважавање општих принципа и циљева образовања одраслих, остваривање и унапређивање програма образовања одраслих.

Наставник је лице које остварује наставу и друге облике образовног рада у основној и средњој школи у складу са Законом, посебним законом и овим законом.

Предавач, тренер, водитељ, инструктор и други су лица која, осим одговарајућег образовања утврђеног стандардом квалификације, имају компетенције утврђене програмом активности образовања одраслих.

Стручни сарадник

Члан 46.

Задатак стручног сарадника јесте да саветодавним радом и другим облицима рада унапређује образовање одраслих и пружа стручну помоћ полазницима, кандидатима и извођачима активности образовања одраслих по питањима од значаја за остваривање активности образовања одраслих.

Стручне послове у оквиру активности образовања одраслих обављају андрагог, психолог и библиотекар, у складу са Законом.

Ако организатор активности образовања одраслих нема све стручне сараднике предвиђене Законом, у поступку верификације односно одобравања процењује се оправданост одступања.

Сарадник

Члан 47.

Задатак сарадника јесте да својим знањем, саветодавним и стручним радом обезбеди квалитетније остваривање активности образовања одраслих.

Сарадник има квалификације и компетенције утврђене програмом активности образовања одраслих.

Педагошки и андрагошки асистент

Члан 48.

Педагошки и андрагошки асистент пружа помоћ и додатну подршку полазницима и кандидатима, у складу са њиховим потребама, сарађује са извођачима активности образовања одраслих и стручним сарадницима, сарадницима, организацијама и удружењима и јединицом локалне самоуправе, у циљу квалитетнијег остваривања активности образовања одраслих.

Педагошки и андрагошки асистент има квалификације и компетенције утврђене програмом активности образовања одраслих.

Радни однос

Члан 49.

Лице радно ангажовано у образовању одраслих заснива радни однос, односно радно се ангажује код организатора активности сагласно Закону и општим прописима о раду.

Стручно усавршавање

Члан 50.

Лице радно ангажовано у образовању одраслих има право и обавезу сталног стручног усавршавања, у складу са законом.

VIII. ГОДИШЊИ ПЛАН ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

Годишњи план образовање одраслих

Члан 51.

Годишњим планом образовања одраслих у Републици Србији:

1) утврђују се приоритетне образовне и радне области и активности образовања одраслих;

2) одређује се распоређивање образовних и радних области и активности образовања одраслих на јединице локалне самоуправе при чему се води рачуна о потребама тржишта рада, рационалном коришћењу постојећих образовних капацитета, броју полазника образовања, развојним специфичностима појединих подручја, циљевима и принципима образовања одраслих;

3) одређује се оквирни обим и извори средстава која су потребна за реализацију годишњег плана;

4) одређује се динамика остваривања планираних активности образовања одраслих;

5) одређују се критеријуми за избор организатора активности и расподелу средстава.

Доношење Годишњег плана образовања одраслих

Члан 52.

Годишњи план образовања одраслих доноси Влада, на предлог Министарства, за наредну школску годину по завршетку текуће наставне године.

У припреми Годишњег плана образовања одраслих Министарство прибавља податке о потребама за активностима образовања одраслих од јединица локалне самоуправе, привредних комора, удружења послодаваца, репрезентативних синдиката и других субјеката преко школских управа.

Подаци о потреби за активностима образовања одраслих прибављају се од Националне службе за запошљавање, других министарстава и других државних органа.

На предлог Годишњег плана образовања одраслих Министарство прибавља мишљење Савета за стручно образовање и образовање одраслих и сагласност министарства надлежног за послове запошљавања.

Спровођење Годишњег плана образовања одраслих

Члан 53.

У спровођењу Годишњег плана образовања одраслих Министарство објављује конкурсе за извођење планираних активности образовања одраслих.

Право учешћа на конкурсима имају јавно признати организатори активности образовања одраслих.

На основу расписаног конкурса, министар доноси решење о избору организатора активности и одлучује о расподели средстава за реализацију планираних активности образовања одраслих.

Министарство прати спровођење Годишњег плана образовања одраслих и предузима мере које су потребне за извођење планираних програма активности образовања одраслих.

IX. ПЛАНИРАЊЕ И ФИНАНСИРАЊЕ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

Извори средстава

Члан 54.

Средства за финансирање образовања одраслих обезбеђују се у буџету Републике Србије, буџету аутономне покрајине и буџетима јединица локалне самоуправе (у даљем тексту: јавна средства) у складу са Годишњим планом образовања одраслих, непосредно од полазника и послодаваца, као и из других извора.

Средства из буџета Републике Србије

Члан 55.

У буџету Републике Србије обезбеђују се средства за:

- 1) финансирање програма основног образовања и првог занимања;
- 2) друге активности образовања одраслих предвиђене Годишњим планом образовања одраслих;

3) финансијске подстицаје за опремање наставним и другим материјалним средствима и развојне програме и пројекте у складу са Годишњим планом образовања одраслих.

Средства из буџета аутономне покрајине

Члан 56.

У буџету аутономне покрајине обезбеђују се средства за:

1) финансирање програма предвиђених покрајинским планом образовања одраслих;

2) финансијске подстицаје за опремање наставним и другим материјалним средствима и развојне програме и пројекте у области образовања одраслих на покрајинском нивоу.

Средства из буџета јединице локалне самоуправе

Члан 57.

У буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се средства за:

1) организаторе активности којима је јединица локалне самоуправе оснивач, за инвестиције и инвестиционо одржавање, као и за сталне трошкове;

2) финансирање програма предвиђених локалним планом образовања одраслих;

3) финансијске подстицаје за опремање наставним и другим материјалним средствима и развојне програме и пројекте у области образовања одраслих на локалном нивоу;

4) рад локалног савета.

Х. НАДЗОР

Члан 58.

Надзор над применом овог закона врши Министарство.

Инспекцијски и стручно-педагошки надзор над радом јавно признатих организатора активности образовања одраслих у примени овог закона врши Министарство, у складу са Законом.

Спољашње вредновање квалитета рада образовно-васпитних установа које реализују програме образовања одраслих врше Министарство и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

ХІ. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 59.

Новчаном казном од 100.000 до 2.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице – организатор активности, а од 10.000 до 500.000 предузетник – организатор активности који:

1) не води евиденцију или је води супротно одредбама овог закона (чл. 25–34);

2) изда јавну исправу, односно уверење супротно одредбама овог закона (чл 35–37);

3) укључи у активности образовања одраслих полазника или кандидата супротно члану 43. овог закона;

4) не закључи уговор са полазником, односно кандидатом (члан 43. став 5);

5) од полазника или кандидата наплати трошкове који се финансирају из буџета Републике Србије или јединице локалне самоуправе (члан 44. став 1);

6) ангажује извођаче програма образовања одраслих и друге сараднике супротно чл. 45–49. овог закона.

Новчаном казном од 5.000 до 150.000 динара за прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице организатора активности.

XII. ПОВЕРАВАЊЕ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ

Члан 60.

Послови утврђени чланом 14. став 2. (послови давања одобрења ради стицања статуса јавно признатог организатора активности за организаторе активности који обављају делатност и имају седиште на територији аутономне покрајине); чланом 15. (поступак одобравања); чланом 16. (одузимање одобрења); чланом 52. (доношење Годишњег плана образовања одраслих), чланом 53. (објављивање конкурса за извођење планираних активности образовања одраслих) и чланом 58. став 2. (инспекцијски надзор), као поверене обавља надлежни орган аутономне покрајине.

XIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 61.

Прописи потребни за спровођење овог закона донеће се у року од осамнаест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 62.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. тачка 10. Устава Републике Србије, којим је прописано да Република Србија, између осталог, уређује и обезбеђује систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Одредбом члана 2. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09 и 52/11 – у даљем тексту: Закон) прописано је да се специфичности обављања делатности образовања одраслих у систему образовања и васпитања уређују посебним законом.

Формално образовање одраслих у одређеној мери је уређено Законом о основама система образовања и делимично посебним законима.

У циљу да се уреди специфичности обављања делатности образовања одраслих у систему образовања, да се уреди учење током целог живота, да се искористе постојеће институције, да се дефинише и формално и неформално образовање одраслих, да се искористе средства која су претходних година уложена у образовни систем, превасходно у кадрове и опрему, да се повеже свет образовања и свет рада, приступило се уређивању образовања одраслих законом са циљем да се системских приступи проблему смањивања размера неписмености и професионалне неоспособљености становништва.

III. ПРОБЛЕМИ КОЈЕ БИ ЗАКОН РЕШИО

Доношењем закона о образовању одраслих први пут се на системски начин уређује ова област. Представља битан корак ка ојачавању система образовања одраслих и пружању бољих могућности људима који желе да се додатно образују или сертифицију своје знање. Предлогом закона о образовању одраслих ствара се правни оквир за побољшање образовне и квалификационе структуре становништва па самим тим и повећање запошљивости становништва, као и повећање професионалне покретљивости радно активног становништва.

Образовна структура становништва Република Србије је неповољна. Према подацима Пописа из 2002. године 5,7%, тј. преко 357 хиљада становника старости 15 година и више нема завршен ниједан разред основне школе, 2% популације има од једног до три разреда основне школе, 14,2% завршених између четири и седам разреда основне школе, а 23,9% становника има завршену основну школу. Ово значи да чак 45,7% становника Републике Србије, тј. око 2,9 милиона лица има само стечено основно образовање или мање. Стечено средње образовање има око 2,6 милиона лица тј. 41,1% становника. Збирно посматрано укупан број лица са квалификацијама од један до пет, које су предмет регулисања овог Закона, 2002. године износило је скоро 5,5 милиона тј. 86,8% становника Републике Србије старијих од 15 година. Збирно посматрано, према подацима из 2002. године, ова лица би могла да оствари користи од овог Закона.

IV. ЦИЉЕВИ КОЈИ ЋЕ СЕ ОСТВАРИТИ ЗАКОНОМ

Поред општих циљева прописаних системским законом, образовањем одраслих се стварају претпоставке за побољшање образовне и

квалификационе структуре и унапређивање могућности запошљавања становништва; стварање основе одрживи друштвено-економски развој на локалном, регионалном и националном нивоу; повећање професионалне мобилности и флексибилности радно активног становништва; смањење сиромаштва, остваривање једнакости, социјалне укључености и међугенерациске солидарности; унапређивање квалитета живота – личног, породичног, природног и социјалног окружења; развој демократије, интеркултуралности и толеранције и интеграција у европски друштвени и економски простор уважавањем европских оквира образовања.

V. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У глави I.Предлога закона о образовању одраслих (у даљем тексту: Предлог закона) (чл. 1. до 6.) уређују се: предмет закона, појам одраслог, циљеви и принципи образовања одраслих, активности у образовању одраслих и употреба језика.

Предлог закона утврђује се да је образовање одраслих део јединственог система образовања у Републици Србији, које се остварује као формално и неформално образовање и информално учење. Одраслим се сматра лице које је обухваћено активностима образовања одраслих.

Образовање одраслих остварује се као формално, неформално образовање и информално учење. Формално образовање одраслих обухвата основно и средње образовање и спроводи се по плановима и програмима основног и средњег образовања прилагођеним потребама и могућностима одраслих у складу са законом. Неформално образовање одраслих је организован процес учења и оспособљавања образовања, по посебним плановима и програмима, усмереним ка усавршавању, специјализацији и допуњавању знања, вештина, способности и ставова. Информално учење одраслих означава активности у којима одрасли из свакодневног искуства и различитих других утицаја и извора из своје околине стиче знања и вештине и прихвата ставове и позитивне вредности.

Циљеви образовања одраслих су: побољшање образовне и квалификационе структуре и унапређивање могућности запошљавања становништва; стварање основа за одрживи друштвено-економски развој на локалном, регионалном и националном нивоу; повећање професионалне мобилности и флексибилности радно активног становништва; смањење сиромаштва, остваривање једнакости, социјалне укључености и међугенерациске солидарности; унапређивање квалитета живота – личног, породичног, природног и социјалног окружења; развој демократије, интеркултуралности и толеранције и интеграција у европски друштвени и економски простор уважавањем европских оквира образовања.

Принципи образовања одраслих, поред општих принципи система образовања и васпитања дефинисаних Законом односе се и на: учење током целог живота; особености; релевантности; доступности; целовитости; разноврсности понуде; једнаких могућности; заједничке одговорности за образовање одраслих; професионалности и етичности; равноправног вредновања и друштвеног препознавања исхода образовања; гаранције квалитета и поштовања личности и достојанства сваког учесника у образовању одраслих.

Образовање одраслих остварује се активностима: образовање одраслих које омогућава стицање основног, односно средњег образовања, стицање компетенција и квалификација за обављање, усавршавање или промену

занимања, посла, радне функције или радне операције (формалним или неформалним образовањем); образовање одраслих којим се унапређују знања, вештине и способности, ради личног и професионалног развоја и друштвено одговорног понашања, унапређивања квалитета живота, општег образовања и културе (неформалним образовањем и информалним учењем); признавање претходног учења које се остварује проценом знања, вештина и способности стечених образовањем, животним или радним искуством и које омогућава даље учење и повећање конкурентности на тржишту рада и каријерно вођење и саветовање пружањем стручне подршке одраслима за лични и професионални развој и запошљавање.

Образовање одраслих остварује се на српском језику. За припаднике националне мањине образовање одраслих остварује се на матерњем језику, а може и двојезично или на српском језику, ако се за то определи приликом уписа у програм најмање 50% полазника или кандидата. Припадник националне мањине, приликом укључивања у поступак признавања претходног учења, бира да ли ће се поступак спровести на матерњем или српском језику

У глави II. Предлога закона (чл. 7–12) уређују се субјекти који учествују у обезбеђивању и унапређивању квалитета образовања одраслих.

Подршка развоју образовања одраслих у надлежности је постојећих органа и организација – Националног просветног савета, Савета за стручно образовање и образовање одраслих, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања и Завода за унапређивање образовања и васпитања, као и министарства надлежног за послове образовања (у даљем тексту: Министарство), али се Прелогом закона уводи и подршка министарства надлежног за послове запошљавања и Националне службе за запошљавање и других министарстава, односно органа и организација. Предвиђа се и увођење секторских већа и локалних савета.

Националном просветном савету су дати у надлежност и послови утврђивања општих и посебних стандарда постигнућа одраслих у основном и средњем образовању.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих предлаже министру стандарде квалификација за ниво средњег стручног образовања, стручног усавршавања и других облика стручног образовања одраслих, као и стандарде знања, вештина и вредносних ставова (у даљем тексту: стручне компетенције) и обавља друге Законом утврђене послове.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих, као своје сталне комисије, а у складу са Законом образује секторска већа заснована на принципима социјалног партнерства.

Чланови секторских већа су, како то прописује Закон, стручњаци из реда истакнутих представника привредне коморе, занатлија, удружења послодаваца, стручњака из области стручног образовања и образовања одраслих, привреде, запошљавања, рада, социјалне и омладинске политике, наставника из заједница стручних школа и репрезентативних синдиката основаних за територију Републике Србије за делатност образовања.

Секторска већа: анализирају постојеће и одређују потребне квалификације у одређеној области рада (у даљем тексту: сектор); идентификују квалификације које треба осавременити; идентификују квалификације које више не одговарају потребама сектора; утврђују предлог стандарда квалификација у оквиру сектора; дају мишљења о очекиваним исходима знања и вештина унутар сектора; промовишу дијалог и непосредну сарадњу између света рада и образовања; промовишу могућности за

образовање, обуку и запошљавање унутар сектора; идентификују могућности за обучавање одраслих унутар сектора, разматрају импликације националног оквира квалификација на квалификације унутар сектора.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, поред послова утврђених Законом, обавља стручне послове који се односе на припрему општих стандарда постигнућа образовања одраслих и вредновање огледа у образовању одраслих.

Завод за унапређивање образовања и васпитања, поред послова утврђених Законом, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, обавља: припрему стандарде из члана 9. став 1. овог закона; утврђује листу квалификација по нивоима и врстама које могу да се стичу признавањем; води евиденцију правних лица и предузетника која нису организатори образовања одраслих, а код којих се обавља практичан рад и обавља признавање претходног учења. Неки од ових послова су поверени.

Предлогом закона предвиђа се могућност да јединице локалне самоуправе оснивају локалне савете, а ради ефикаснијег праћења и остваривања образовања одраслих и за чији рад оне обезбеђују средства. С обзиром да њен састав чине представници јединице локалне самоуправе, Националне службе за запошљавање, послодаваца, синдиката и удружења њихов задатак јесте да анализирају и прате стање у подручју развоја људских ресурса, запошљавања и обуке одраслих на свом подручју; да идентификују потребе тржишта рада и приоритете у образовању одраслих на свом подручју у сарадњи са школском управом; да достављају предлоге за развој програма за образовање одраслих надлежном органу јединице локалне самоуправе, као и да предлаже јединици локалне самоуправе планове и програме образовања одраслих које ће финансирати.

У глави III. Предлог закона (чл. 13–24) уређују се организатори активности образовања одраслих, јавно признати организатор активности образовања одраслих, поступак за давање одобрења ради стицања статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих, одузимање одобрења организатору активности, остваривање образовања одраслих, спровођење програма, као и објављивање програма, затим испити и оцењивање, признавање претходног учења, поступак признавања, сарадња организатора активности, као и модел центар.

Предлогом закона се предлаже да организатори активности образовања одраслих буду: основна и средња школа; друга установа, јавна агенција, јавно предузеће, Национална служба за запошљавање, агенција за запошљавање, привредно друштво, предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, предузетник и занатлија, синдикална организација, удружење, стручно друштво, организације за образовање одраслих (народни, раднички, отворени универзитет и универзитет за треће доба), центри и организација за стручно усавршавање, за учење страних језика, информационо-комуникационе технологије, за обуку и развој људских ресурса, за обуку возача, привредна комора, центар за каријерно вођење и саветовање, удружење послодаваца, културно-образовни центар, дом културе, као и други субјекти регистровани за образовну делатност у складу са прописима којима се уређује класификација делатности (у даљем тексту: друга организација).

Основна и средња школа може обављати све активности образовања одраслих из члана 3. став 6. тачка 1) и активност из тач. 2) и 4) Предлогом закона. Услов је да испуњавају прописане услове за ту активност и да има решење о верификацији коју издаје Министарство у складу са Законом.

Предлогом закона се прописује да друга организација мора да се региструје за образовне делатности и да задовољава утврђене стандарде како би могла да обавља образовне активности, у складу са овим законом.

Основна и средња школа јесу јавно признати организатори образовања одраслих, а друга организација може стећи статус јавно признатог организатора активности, за активности образовања одраслих које у складу са овим законом може да обавља, на основу одобрења Министарства.

Захтев за стицање јавно признатог организатора образовања одраслих подноси се Министарству. Предлогом закона дефинише се шта мора да садржи захтев, да испуњеност услова утврђује просветни инспектор, а да о захтеву одлучује министар на основу налаза инспектора најкасније у року од три месеца. Важење одобрења је ограничено на пет година. Прописују се, такође и случајеви када се одобрење одузима.

Предлогом закона дефинише се да се образовање одраслих остварује путем предавања, обука, курсева, семинара, радионица, трибина, саветовања и других облика учења и образовања, као и да се програм може изводити: редовном наставом, консултативно-инструктивном наставом, дописно-консултативном наставом, практичним радом, наставом на даљину и на други примерен начин. Образовање одраслих остварују: извођачи програма образовања одраслих (наставник, предавач, тренер, водитељ, инструктор и др.), стручни сарадници, сарадници, педагошки и андрагошки асистент.

Програм формалног образовања одраслих објављује се у „Просветном гласнику“, у складу са Законом. Организатор активности представља програме које изводи, као и своју организацију рада и приликом уписа са њима упознати полазнике и кандидате.

На оцењивање се примењују прописи којима се уређује основно и средње образовање осим ако овим законом није другачије прописано. Полазници формалног програма образовања одраслих полажу испит на завршетку уписаног програма у складу са Законом.

Предлогом се предлаже да одрасли може да стекне квалификацију или њен део, кључне или стручне компетенције, у складу са утврђеним стандардом, у поступку за признавање претходног учења где се на захтев одраслог, односно послодавца или Националне службе за запошљавање, уз сагласност одраслог процењују знања, вештине, способности и ставови стечени образовањем, животним или радним искуством, у складу са стандардом квалификације и прописима донетим на основу овог закона.

Предлогом закона дефинише се да се захтев за признавање претходног учења подноси Заводу и може да се односи на признавање претходног учења које одговара стандарду кључних компетенција или стандарду стручних компетенција, односно стандарду квалификација; да поступак и припрему инструмената за признавање претходног учења организује и спроводи Завод. Прописана је могућност да кандидат може да уложи приговор на спровођење поступка за признавање претходног учења Министарству у одређеном року.

Предлогом закона овлашћује се министар да пропише ближе услове и стандарде поступка за признавање претходног учења.

Уређена је и сарадња организатора активности образовања одраслих.

Статус модел центра, у складу са Предлогом закона, може да стекне организатор активности ако је као огледни центар учествовао у научноистраживачком пројекту којим су уведене иновације у остваривању праксе образовања одраслих или је развијен нови модел плана и програма

образовања одраслих и ако постоје кадровски и просторни услови. Високошколска установа или научноистраживачка организација која је руководилац пројекта, даје предлог и мишљење о стицању статуса модел центра за уведену иновацију, односно модел на период од највише пет година. Ближе услове за модел центар, према Предлогу закона прописује министар.

У глави IV. Предлога закона (чл. 25–39) уређују се евиденција и јавне исправе.

Предлогом закона се утврђује да се у образовању одраслих воде евиденција о: полазницима и кандидатима, успеху полазника и кандидата, испитима, остваривању програма и лицима радно ангажованим у образовању, а утврђује се који подаци чине ову евиденцију.

Евиденције које се односе на формално основно и средње образовање одраслих воде се у складу са прописима којима се уређује тај ниво образовања.

Подаци у евиденцијама прикупљају се на основу документације које достављају пунолетни полазници и кандидати и родитељи и изјаве пунолетних полазника и кандидата и родитеља, док се нарочито осетљиви подаци обрађују се уз пристанак пунолетног полазника и кандидата и родитеља, у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

Јавно признати организатор активности прикупља податке у евиденцијама и води евиденције електронски, у оквиру јединственог информационог система просвете и на обрасцима. Одговорно лице јавно признатог организатора активности стара се и одговоран је за благовремен и тачан унос података и одржавање ажурности евиденција и безбедност података, без обзира на начин њиховог вођења. Министар се овлашћује да подзаконским актом пропише врсту, назив и садржај образаца и начин вођења евиденција, као и то да одобрава њихово издавање.

Предлогом закона се утврђује која се евиденција чува ограничено време, а која трајно.

Јавне исправе у смислу овог предлога закона издаје јавно признати организатор активности, односно Завод у поступку признавања претходног учења. Јавне исправе се издају полазнику, односно кандидату на обрасцу који ће прописати министар и то за остварен стандард стручних компетенција и квалификације у целини. Подаци из јавне исправе уписују се у радну књижицу.

Полазнику се на обрасцу који прописује министар издаје уверење за остварене активности образовања одраслих којима се унапређују знања, вештине, способности и ставови, ради личног, професионалног развоја и друштвено одговорног понашања, унапређивања квалитета живота, општег образовања и културе и активности неформалног образовања одраслих из члана 3. став 6. тачка 1) овог предлога закона.

Као и у формалном образовању, јавне исправе се издају на српском језику ћириличким писмом, а латиничким писмом – у складу са законом, а када се образовна активност остварује или поступак признавања претходног учења спроводи на језику националне мањине, јавна исправа, односно уверење се издаје на том језику. Веродостојност јавне исправе оверава се печатом.

Предлогом закона прописује се да јавно признати организатор активности води базу података коју чини евиденција која се води у складу са овим предлогом закона и да је доставља Министарству. Јединствени информациони систем просвете обједињује податке из евиденција свих организатора активности који се воде као база података.

Регистар активности образовања одраслих и организатора активности којима су дата или одузета одобрења води Министарство, док се министар овлашћује да подзаконским актом пропише садржај и начин вођења регистра и начин на који се обезбеђује доступност података.

У глави V. Предлога закона (чл. 40–42) уређују се: планови и програми образовања одраслих, програми формалног и неформалног образовања и доношење програма.

Предлогом закона утврђује се да се образовање одраслих заснива на плановима и програмима образовања одраслих или деловима одговарајућих програма за ученике којима одрасли стичу, односно допуњују знања, вештине, способности и ставове: језичке и математичке писмености; владања матерњим и страним језицима; научне писмености у природним и друштвеним наукама; владања информацијско-комуникационом технологијом; медијске писмености; за рад у струци; за предузетништво и руковођење; креативног изражавања и учествовања у културним, уметничким и спортским догађањима; за одговорно обављање улоге активног грађанина и поштовање људских и грађанских права; социјалне вештине, способности за решавање проблема, комуникацију и тимски рад; за очување и заштиту околине; за обезбеђивање безбедних и здравих услова на раду и друга знања, вештине, способности и ставови.

Програми образовања одраслих су намењени образовању и оспособљавању одраслих којима је престало право на редовно образовање, затим одраслима који желе да се преквалификују, доквалификују или стичу специјалистичко образовање, образовању и оспособљавању незапослених за потребе тржишта рада, затим усавршавању ради постизања вишег степена знања у професији и подизања продуктивности рада, образовању за прихватање вредности демократије и грађанског друштва, образовању за остваривање посебних права припадника националних мањина, образовању одраслих лица са сметњама у развоју, са инвалидитетом и посебно надарених лица, образовању посебних група (социјално искључених група) и прилагођавају се добу, претходном образовању, знању, вештинама, способностима и ставовима одраслих.

Предлогом закона се дефинишу програми формалног образовања (програми за стицање основног и средњег образовање одраслих, програми за стицање првог занимања, програми специјалистичког образовања, програми усавршавања) и програми неформалног образовања (програми рада у струци, програми предузетништва и руковођења, програми из познавања науке и технологије, програми обуке за рад на рачунару, програми страних језика, програми заштите околине и екологије, програми развоја и очувања безбедних и здравих услова рада; програми креативног и уметничког изражавања, програми стицања или допуњавања других знања, вештина, способности и ставова и програме који настају у складу са захтевима и потребама тржишта рада.

Програми формалног образовања одраслих доносе се у складу са Законом и посебном законом, а програми неформалног образовања одраслих у поступку одобравања у складу са законом.

У глави VI. Предлога закона (чл. 43. и 44) дефинишу се полазници и кандидати, као и трошкови образовања.

Одрасли може да стекне статус полазника уписом у активност образовања код организатора активности, а статус кандидата укључивањем у поступак признавања претходног учења. Предлогом закона прописује се услов да одрасли може да стекне квалификацију ако има стечено основно

образовање или има јавну исправу о кључним компетенцијама на нивоу основног образовања. Посебни услови и старосна граница за стицање статуса полазника, односно кандидата утврђују се стандардом квалификације.

Статус полазника, односно кандидата престаје: стицањем компетенције или квалификације; исписивањем; искључењем из образовне активности због учињене повреде забране прописаних Законом; напуштањем образовне активности и због неоправданог неиспуњавања обавеза утврђених за одређене образовне активности. Међусобна права, обавезе и одговорности између организатора активности и полазника, односно кандидата утврђују се уговором.

Предлогом закона се, такође, предвиђа да одрасли не плаћа трошкове за стицање основног образовања и првог занимања, а да за остале активности образовања одраслих трошкове сnose полазници програма, послодавци код којих су запослени, Национална служба за запошљавање или друга заинтересована правна и физичка лица.

У глави VII. Предлога закона (чл. 45–50) дефинишу се лица радно ангажована у образовању одраслих, радни однос и њихово стручно усавршавање.

Извођачи програма образовних активности су: наставник, предавач, тренер, водитељ, инструктор и друга лица која, осим одговарајућег образовања утврђеног стандардом квалификације, имају компетенције утврђене програмом активности образовања одраслих. Стручни сарадници, у смислу овог Предлога закона су: андрагог, психолог и библиотекар. Предлогом закона уводи се сарадник, као и педагошки и андрагошки асистент.

На радни однос лица радно ангажована у образовању одраслих примењују се одредбе Закона и општи прописи о раду. Као и у формалном образовању и лица радно ангажована у образовању одраслих постоји обавеза сталног стручног усавршавања.

У глави VIII. Предлога закона (чл. 51–53) уређује се Годишњи план образовања одраслих, доношење, као и спровођење Годишњег плана.

Годишњим планом образовања одраслих у Републици Србији утврђују се приоритетне образовне и радне области и активности образовања одраслих; одређује распоређивање образовне и радне области и активности образовања одраслих на јединице локалне самоуправе при чему се води рачуна о потребама тржишта рада, рационалном коришћењу постојећих образовних капацитета, броју полазника образовања, развојним специфичностима појединих подручја, циљевима и принципима образовања одраслих; одређује оквирни обим и извори средстава која су потребна за реализацију годишњег плана и одређује динамика остваривања планираних активности образовања одраслих. Годишњи план образовања одраслих доноси Влада на предлог Министарства које је у обавези да у припреми Годишњег плана рада прибави податке о потребама за активностима образовања одраслих од јединица локалне самоуправе, привредних комора, удружења послодаваца, репрезентативних синдиката и других субјеката преко школских управа. На предлог Годишњег плана образовања одраслих Министарство прибавља мишљење Савета за стручно образовање и образовање одраслих и сагласност министарства надлежног за послове запошљавања. Годишњи план доноси се за наредну школску годину по завршетку текуће наставне године.

У спровођењу Годишњег плана образовања одраслих Министарство објављује конкурсе за извођење планираних активности образовања одраслих и прати његово спровођење. Право учешћа на конкурсима имају јавно признати организатори активности образовања одраслих.

Како Предлог закона предвиђа, министар доноси решење о избору организатора активности и одлучује о расподели средстава за реализацију планираних активности образовања одраслих, а на основу расписаног конкурса. Министарство прати спровођење Годишњег плана образовања одраслих и предузима мере које су потребне за извођење планираних програма активности образовања одраслих.

У глави IX. Предлога закона (чл. 54–57) уређује се планирање и финансирање образовања одраслих.

Средства за финансирање образовања одраслих обезбеђују се: у буџету Републике Србије, буџету аутономне покрајине, буџету јединице локалне самоуправе у складу са у складу са Годишњим планом образовања одраслих, затим непосредно од полазника и послодаваца, као и из других извора.

У глави X. Предлога закона (члан 58) утврђено је да се у примени овог предлога врши инспекцијски и стручно-педагошки надзор над радом јавно признатих организатора активности образовања одраслих. Инспекцијски и стручно-педагошки надзор врши Министарство у складу са Законом.

Спољашње вредновање квалитета рада образовно-васпитних установа које реализују програме образовања одраслих врше Министарство и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

У глави XI. Предлога закона (члан 59) прописани су прекршаји за организатора образовних активности и одговорно лице. Усаглашени су износи новчаних казни за одговорне са Законом.

У глави XII. Предлога закона (члан 60) аутономној покрајини су поверени послови давања одобрења ради стицања статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих, поступак одобравања, одузимања одобрења, доношење Годишњег плана образовања одраслих, објављивање конкурса за извођење планираних активности образовања одраслих и послови инспекцијског надзора за организаторе активности који обављају делатност и имају седиште на територији аутономне покрајине.

У глави XIII. Предлога закона (чл. 61–62) прописан је рок од осамнаест месеци од дана ступања на снагу овог закона да се донесу прописи потребни за спровођење овог закона, као и да закон на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

VI. ТРОШКОВИ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА

Закључком Владе о одобравању Посебног програма рационализације о основном и средњем образовању, 05 број: 112-3403/2010 од 07.05.2010. године, који се примењује од школске 2010/2011. године процењен је број запослених којим би престао радни однос уз стимулативне отпремнине по школским годинама и то: у школској 2011/2012. години и 2012/2013. години процењено је да ће без посла остати по 1500 запослених, а у школској 2013/2014. године 500 запослених у образовању. Такође, према статистичким подацима процењује се да ће око 1000 ученика бити мање уписано у основне школе, као и око 6000 ученика мање у средње школе.

Поред предвиђеног смањења броја запослених и очекиваног смањеног броја ученика који ће се уписати у основно и средње образовање, при изради овог закона имало се у виду да постојећи број запослених за чијим радом је престала потреба са непуним радним временом буде ангажован на пословима образовања одраслих. Детаљнијом анализом прикупљених података, накнадно смо проценили да за наставу образовања одраслих неће бити потребно

ангажовање новозапослених радника. Уколико се установи да ова процена није реална, биће ангажована средства за плате запослених у основном и средњем образовању утврђена Законом о буџету која ће бити ослобођена рационализацијом запослених у образовању.

На основу изнетог, процењујемо да нису потребна додатна средства за плате новозапослених, а и предложена је могућност уравнотежења буџета у складу са законима.

Такође напомињемо да се из средстава утврђених Законом о буџету Републике Србије за Пројекат образовање одраслих, на Програму 2001 могу се финансирати надокнаде за рад андрагошких асистената ангажованих за потребе образовања одраслих.

На основу накнадно прибављених информација од надлежних у образовању аутономне покрајине, најављено је да ће Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова отворити Центар за образовање одраслих. Овај центар у финансијском смислу би имао третман њиховог индиректног буџетског корисника и задовољио би све потребе за образовањем одраслих у аутономне покрајине.

Како се реализација основног образовања одраслих изводи у основним и средњим школама за које су већ планирани стални трошкови у јединицама локалне самоуправе, трошкови извођења наставе образовања одраслих незнатно ће утицати на повећање буџета јединица локалне самоуправе.

Предлогом закона о образовању одраслих стварају се претпоставке за побољшање образовне и квалификационе структуре и запошљивост становништва; повећање вредности људског капитала и стварање базичне подршке за одрживи друштвено-економски развој на локалном, регионалном и националном нивоу; повећање професионалне мобилности и флексибилности радно активног становништва; смањење сиромаштва, остваривање једнакости, социјалне укључености и међугенерациске солидарности; унапређивање квалитета живота – личног, породичног, природног и социјалног окружења; развој демократије, интеркултуралности и толеранције и интеграција у европски друштвени и економски простор уважавањем европских оквира образовања.

VII. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Закон је потребно донети по хитном поступку да би се благовремено обезбедили сви потребни услови за организовање активности образовања одраслих од наредне школске године, благовремено припремио Годишњи план образовања одраслих и расписао потребан конкурс, као и да би се спречило да због кашњења у доношењу Закона наступе штетне последице по рад органа и организација које треба да буду укључене у овај процес.